

דף ס"ט

המחלוקת האם יש לידה לאיברים
הגמרא הביאה שנחלקו, בעובר שהוציא ידו
והכניס לפני שחיטה, האם האבר שיצא הותר
בשחיטת האם. לרב יהודה בשם רב אסור, ולעולא בשם רבי יוחנן מותר,
והגמרא נשארה בקושיא על עולא. כעת מביאה הגמרא, שבארץ ישראל
שנו אחרת את מחלוקת רב ורבי יוחנן: רב אמר, 'יש לידה לאברים'
שאבר שיצא נחשב כילוד שלא מועיל לו חזרה. ורבי יוחנן אמר, אין
לידה לאברים ומועילה חזרה. ומבארת הגמרא, שהיוצא להלכה בין
הלשון שנקטו בארץ ישראל לבין הלשון הראשון, לגבי אבר שיצא רובו
ונשאר מיעוט. ללשון ששנו בארץ ישראל כיון שתלוי בלידה, ממילא
כל האבר נולד. וללשון הראשונה לא נאסר אלא היוצא.

הוציא אבר והחזירו ושוב הוציא
הסתפקו חכמי הישיבה, לדברי האומר 'אין
לידה לאברים', מה הדין אם הוציא העובר
את ידו והחזירה, וחזר והוציא אחר כך את כל אבריו עד שרובו של עובר
יצא. האם אומרים שכיון ויצא רובו נחשב כילוד, או שכיון ואין לידה
לאברים כל אבר שחזר כאילו לא יצא, ואין כאן יציאת רוב? ואם תמצא
לומר שכיון וחזר מותר, מה הדין אם הוציא עובר את ידו וחתכה וחזר
והוציא את ידו וחתכה עד שהשלימו לרובו, האם נחשב שיצא רובו או
שמה שבפנים מותר כיון שבכדי לאסור צריכים שרוב יצא בבת אחת?
ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנתנו, זה הכלל: דבר מגופה
שנתלש אסור, ושאינה מגופה אלא מהעובר מותר. ולכאורה המשנה
באה לרבות מקרה שנשאר מיעוט העובר בפנים ורובו יצא מחותך? דוחה
הגמרא, שמרבים קלוט שנמצא שלם במעי פרה, ולפי רבי שמעון. שאף
על גב שלשיטתו קלוט בן פרה אסור, זה רק שיצא לאויר העולם, אבל
במעי אמו מותר.

חומת עזרה וירושלים אינה מחיצה
הסתפק רב חנניא, עובר של שלמים שהוציא
את ידו בשעת שחיטת אמו בעזרה, האם
מחיצת העזרה שמועילה לגבי קדשים מועילה להחשיב את האבר שיצא

כאילו הוא בתוך המחיצות, ונתירו בשחיטת האם. או שמחיצה המתרת שלו היא כתלי הרחם? אמר לו אביי, כמו כן ניתן להסתפק לגבי קדשים קלים בירושלים, שכן היא נחשבת למחיצה לעניין קדשים קלים? אלא מה הטעם שלא הסתפקת בחומת ירושלים, כיון שמחיצת לעובר היא אמו, כך כאן מחיצת עובר היא אמו ולא חומת עזרה.

הסתפק אילפא, הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן, האם סימן ראשון שמתיר אף באכילה, מצטרף לסימן השני שאינו מתירו באכילה אלא להוציאו מידי נבלה. או שכיון ויש חילוק ביניהם, לא מצטרף ראשון שהוא נשחט לשני דברים עם השני שאינו אלא לטהרו מידי נבלה? אמר רבא, קל וחומר: אם הועיל לו סימן ראשון לסימן שני להתירו באכילה, לא יועיל לו לאבר לטהרו מידי נבלה?.

עובר שהוציא ידו והוליד, מה הדין ^{הסתפק רבי ירמיה, עובר שהוציא ידו בזרעו} ונשחטה אמו והאבר שיצא לא הותר, והולד

גדל ובא על הבהמה והוליד, מה הדין של זרעו? ומבררת הגמרא, אם בא על בהמה רגילה אפילו 'בן פקועה' שלא הוציא את ידו וגדל והוליד אסור. שכן אמר רב משרשיא, לדברי האומר חוששים לזרע האב, בן פקועה הבא על בהמה, הולד אין לו תקנה. וחכמים אומרים, שחיטת אמו מטהרתו⁴⁴⁷? אומרת הגמרא, מדובר שבא על בן פקועה כמותו שאין הולד טעון שחיטה אלא משום אותו אבר. לאחר מכן אמר, פשוט שבנו נאסר כולו מחמת האבר, שאם כן סומא יולד סומא וקיטע יולד קיטע! והספק הוא: האם מדמים לסתם בהמה שנוצרת מחלב ודם ומותרת וגם כאן יהא מותר, או ששני איסורים בטלים ולא שלש?

חלב של שליל שהוציאה ידה לאחר ^{ומבררת הגמרא, מיהו התנא שלשיתו} במקרה כזה יש שלש איסורים. אם לרבי

מאיר הסובר שאיסור חלב נוהג בשליל, הרי מצינו איסור חלב ודם, אבל לשיתו אין איסור יוצא, שכן הוא מצריך שחיטה לעובר. ואם לרבי יהודה שמתיר את עובר בשחיטת אמו, הרי לשיתו אין איסור חלב בשליל. ששנינו, גיד הנשה וחלבו של שליל, לרבי מאיר אסור, ורבי

447 ומצד אמו טעון שחיטה, וסימניו אינן סימנין, דהא פלגיה כשחוטין דמו, ואי נמי הוה ליה בר סימן אחד, ובהמה צריכה רוב שנים. רש"י.

יהודה אומר אין נוהג בשליל וחלבו מותר? אלא שאותו אבר שיצא לא אוסר את כל הולד, והספק היה כך: עובר נקבה שהוציאה ידה ולאחר שגדלה מסתפקים על חלבה, האם החלב מגיע ממקום אחר ולא נחשב כאבר מן החי, גם שלה לא ייאסר, או שכין ואין לה תקנה בשחיטה, האם נאסור חלבה.

למדנו במשנה, שהכלל לגבי היתר דבר שנמצא במעי בהמה, שמה שאינו מגופה

היתר אכילת דבר במעי בהמה כשהיא שלמה

מותר וממנה אסור. ולומדת זאת המשנה ממה שנאמר: "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרֻסַת פְּרֻסָּה וְכוּ' בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ" סומכים זה לזה לומר שבהמה הנמצאת בבהמה תאכלו לרבות את הולד. אלא מעתה הואיל ושליל קרוי 'בהמה' ייעשה תמורה, ושנינו במשנה בתמורה, אין דין תמורה לא כשהמיר אברי בהמת חולין תחת עובר בהמת קדשים, ולא עובר בהמת חולין תמורת רגלה של בהמת קדשים, ולא אברין ועוברין בשלמין ולא שלמין בהן? אלא הלימוד הוא מהמילה 'כל', כלומר: כל שתמצא בבהמה אכול, לרבות את הולד. שואלת הגמרא, אם כן מדוע ממעטים את הטחול והכליות שחתכם בתוך הבהמה שאינם ניתרים על ידי השחיטה באכילה? עונה הגמרא, שנאמר: "אֹתָהּ תֹאכְלוּ" שלמה אכול, אבל לא חסרה. ולכן מה שנמצא בתוכה שהוא נחסר ממנה, אסור באכילה.

שואלת הגמרא, אם כן יוצא שאם מצא בה דמות יונה תהא מותרת. והרי אמר רבי יוחנן, שהיא אסורה באכילה⁴⁴⁸? עונה הגמרא, שמשמעות הכתוב שמה שבתוכה מותר אם נמצא מפרסה פרסות ומעלת גרה. אלא מעתה, המוצא קלוט במעי פרה יאסר, והרי למדנו לעיל שאפילו לרבי שמעון מותר? עונה הגמרא שהתנא דבי רבי ישמעאל סובר כתלמידיו של רבי שמעון בן יוחאי, שלמדים מהכתוב: "פְּרֻסָּה וְכוּ' בְּבִהְמָה אֹתָהּ תֹאכְלוּ".

רב שימי בר אשי אמר, באמת למדים מהכתוב 'בהמה' להתיר את העובר, ומה שהקשתה

אין ממירים בעוברים שמקשים למעשר

הגמרא, אם יש לו שם של בהמה מדוע אין נוהג בו תמורה, אין זה קשה.

כיון שהטעם שעובר אינו נעשה תמורה הוא לא משום שאינו נקרא 'בהמה', אלא משום שמקישים תמורה למעשר. וכפי ששנינו במשנה בתמורה, אמר רבי שמעון, והלא מעשר בכלל כל הקדשים היה, ולמה יצא לומר בו בפירוש איסור המרה? להקיש את הדומים אליו, שתמורה נוהגת בקרבנות יחיד וקדשי מזבח, אבל לא בקרבנות צבור ולא בקדשי בדק הבית. ומכיון שמצינו שהקיש למעשר ניתן לומר שמקישים לדבר נוסף: מה מעשר אינו נוהג באברים ועוברים, אף תמורה אינה נוהגת באברים ועוברים.

ומבררת הגמרא, היכן מצינו שאכן רבי המקדיש רגלה של בהמה שמעון סובר שאין ממירים באברים? ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, אמר רבי יוסי, צריכים לומר שכן ממירים איברים בשלמים, שכן מי שכשבא להקדיש אמר 'רגלה של זו עולה', כולה עולה. וממילא אף כשיאמר 'רגל של זו תחת זו', תהא כולה תמורה תחתיה. ולכאורה מיהו התנא שרבי יוסי השיב לו, שלשיטתו מקדיש רגל בהמה מתקדשת כולה. אם השיב כן לרבי מאיר ורבי יהודה, הרי לשיטתם אינה קדושה פושטת בכולה. ששנינו בברייתא, יכול האומר רגלה של זו עולה תהא כולה עולה? לכך נאמר: "כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה קֹדֶשׁ" ממנו קדש ולא כולו קדש. ואין לומר שהיא חולין שהרי המילה "יִהְיֶה" משמעותה בהוייתה תהא. הא כיצד? תמכר לצרכי עולות, ודמיה חולין חוץ מדמי אבר שבה, דברי רבי מאיר ורבי יהודה. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים, מנין לאומר 'רגלה של זו עולה' תהא כולה עולה? תלמוד לומר "יִהְיֶה" לרבות את כולה⁴⁴⁹. הרי שרבי מאיר ורבי יהודה לא סוברים שהקדושה פושטת בכולה? אלא משמע שרבי יוסי השיב לרבי שמעון, שכשם שאם הקדיש רגל הקדושה פושטת בכולה אף נעשית תמורה. דוחה הגמרא, שאין מכאן ראייה שכך סובר רבי שמעון. שיתכן ורבי יוסי השיב לרבי מאיר ורבי יהודה⁴⁵⁰, ואמר שכשם שלשיטתו המקדיש רגל לעולה קדושה כולה, כך ממירים איברים בבהמה.

449 שיכל לכתב 'כל אשר יתן ממנו לה' ומכך שכתב 'יהיה' לרבות אפילו לא נתן לה' אלא ממנו – דהיינו מקצתה – יהיה קדש כולה. רש"י.

450 וטעמם משום שאברים ועוברים לא נקראים 'בהמה'. רש"י.

בהמה שבלידתה הראשונה מתקשה ללדת, מותר לחתוך אבר אבר כשהוא יוצא ראשון ראשון, ומשליך לכלבים, שעדיין לא התקדש. יצא רובו כאחת וחתכו, הרי זה יקבר שכבר חלה עליו קדושה. וולד שבא אחריו בין אם יצא ראשון אבר אבר ובין שיצא רוב כאחת, פטור מן הבכורה שאינו 'פטר רחם'.

גמרא

מביאה הגמרא שנחלקו בבהמה שילדה בכור 'קדוש לפרע' או 'מכאן ולהבא' וכשיצא שלישי מכרו לעובד כוכבים, וחזר ויצא שלישי אחר, והשלים לרוב. רב הונא אמר קדוש בבכורה, שלשיטתו בכור 'קדוש למפרע', כלומר שבלידתו מתברר שהיה קדוש מתחילת הלידה, וכשיצא רוב התגלה למפרע שמתחילתו היה קדוש, והמכירה לגוי לא חלה.⁴⁵¹ רבה אמר אינו קדוש, שלשיטתו קדושת בכור חלה 'מכאן ולהבא', וכיון שכשמכר לגוי עדיין לא יצא רוב המכירה חלה ובטלה קדושת הבכור. ואומרת הגמרא, שהולכים בזה כמחלוקתם במקרה שבהמה התחילה ללדת ויצא שלישי ולד דרך הדופן, ובגמר לידה נפתח רחם ויצאו שני שלישים. רב הונא אמר אינו קדוש, כיון שבכור 'למפרע קדוש', ותחלת הלידה לא הייתה דרך הרחם. רבה אמר קדוש, כיון שבכור מתקדש 'מכאן ולהבא' כשנולד רובו, וכשיצא רוב, היה זה דרך הרחם.

ומבארת הגמרא שהוצרכו לחלוק בזה פעמיים. שאם היו נחלקים רק במקרה שיצא שלישי דרך דופן, היינו אומרים שרק בזה סובר רב הונא 'למפרע קדוש', שזה להקל, אבל כשיצא שלישי ומכר לגוי לא סובר כן להחמיר ולבטל את המכירה. ואם היו נחלקים רק ביצא שלישי ומכר לגוי הייתי אומר שדוקא שם אומר רבה ש'מכאן ולהבא' שזה להקל, אבל לא אומר כן להחמיר. לכן צריכים לחלוק בשתיים.

451 אע"ג שעדיין לא ילדה רוב בבת אחת, מ"מ כעת שיצא יחד רוב נחשב ללידה. רש"י.

